

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentaria in octo libros physicorum Aristotelis - Cod. Ettenheim-Münster 192

Aristoteles

[S.l.], 1629-1630

Quaestio vnica - De primo motore et de dinstinctio ne moventis a mobili

[urn:nbn:de:bsz:31-116321](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116321)

QVAESTIO
VNICA
DE PRIMO MOTORE.
ET DE DISTINCTIONE
MOVENTIS A MO-
BILI. ET DE APPROXI-
MATIONE AGENTIS
AD PASSIVM s

Dub:

Du
Vtrum
primu
lis. Et
Aristot
omne qu
mouet
Conc
In rem nā
ng Motor i
mouentur,
Contor. s
sio. Omne q
mouentur nā
nā debent

Dubium Primum
 Vtrum defur aliquis
 primus Motor immobili-
 lis. Et utrum propositio
 Aristotelica nempe hæc;
 omne quod mouetur, ab alio
 mouetur; fit uera?

Conclusio Prima.

In rebus nãa nõ debet admitti aliq̃ pri-
 mus Motor immobilis à quo oia cetera
 moueantur, qui motor e DEVS.

Controctus hic et d. Th. j. p. q. 2. a. 3. Per rãe
 Actus. Omne q̃ mouet̃ ab alio mouet̃, atq̃ in
 mouentibz nõ dat̃ p̃cip̃ in infinitum. q̃
 nõ debemz denẽre ad aliq̃ p̃ mouens
 à quo

a quo dicitur movere et ipsum a nullo. Et hec
moveri de Deo opt: Max: m. p. t. moveri
ad huc de petra ad actum. atq; nihil potest seipsum mo-
vere de petra ad actum. ergo nihil potest et a se
ipso moveri. et ergo ab alio. m. item p. t. m.
si aliquid se adducit ipsum de petra ad actum et sic
simul in actu et petra q; implicat q; est in
actu et non est in actu. m. vero primi syllogis-
mi. si in momento daretur quod in infinitum
hinc q; q; movetur ab alio movere non potest
signari in movere, neq; in. et q; neg;
ultimum. et ergo tolleret eis motus q; absurdum?

ad glanc de veniendum e ad unum in motorem.

Conclusio Prima proxima.

Propositio Artis se: Omne q; movetur, ab alio movetur,
et non primo, et e sensu illius. Quod movere
sensu vel distincte realiter a mobili ita, ut
nihil

intuitu realiter scriptum solum idem qd se ipse potest
movere. §.

Hanc sententiam eorum e videtur phisicos eam probat Aristoteles
hic. et cum illo d. Th. et ceteris philosophis.

Ita contra videtur. Idem simul non potest esse in potentia,
simul et actu respectu uniusdem, sed esse quod movetur
et in potentia, et esse quod movetur in actu, quod esse quod
moveretur non a se ipso, sed ab alio, debet moveri,
m. pot. alias idem esset in actu et non esset in
actu, quia potentia opponitur actui. n. quod adhibetur,
quantum potest. nihil est actus nisi in potentia quod non
in potentia. quod quod movetur et in potentia. autem potest ex
dictis, et est definitio motus. quod. Ita patet minus
potest. nihil agit nisi in quantum et in actu. sed id
quod movetur, agit. quod movetur debet esse in actu
et motus in potentia. quod nihil potest scriptum mo-
vere respectu uniusdem, sed per se ipsum videtur et longum.
In sententia Contrarii Philo. et aliorum, hanc sententiam non
quidem intendent Aristoteles. si hinc quod non illa m.

idem

idem non potest esse simul in actu et potentia respectu
eiusdem - de potentia et actu facti et edunt.
In diuersis quae non repugnant quae idem sunt in potentia
facti, et simul in actu virtuali ut patet in intel-
lectu, quae antequam obiciatur intellectui esse in
potentia facti ad illam, et simul et in actu vir-
tuali scilicet per se ipsum intelligibilem. Esse a-
lium in actu virtuali, diuersum nihil esse aliud quam hoc
actu aliis propriis eminentibus ad procedendum esse
aliter rationis. Unde si aliquid potest esse in actu vir-
tuali simul et potentia facti, bene poterit aliis
seipsum mouere. Sed haec solutio non est ad
mentem Aristotelis unde transierit contra istam sen-
tentiam. Ideo non negat Aristoteles idem posse esse in
actu et potentia simul respectu eiusdem, quia alius
idem est perfectus et imperfectus in ordine ad
idem, quae tamen implicat. Perfectum quidem potest esse in
actu, et tunc actus dicitur perfectus. Imperfectum
vero potest esse in potentia, atque hoc inuenimus à Aristotele
sequitur

scilicet si idem sit in actu virtuali, et potentia
 fructu resp: sigdem. qd si idem non sit esse
 simul in potentia et actu fructu, non poterit
 et simul esse in actu virtuali et potentia
 fructu resp: sigdem. pte m. esse in actu virtua-
 li et perfectioni modo esse in actu, quia in actu
 fructu. qd si idem non sit esse simul resp: sigdem
 in potentia et actu fructu, multo minus poterit
 simul esse in actu virtuali et potentia fructu.
 aut pte. quia pte. esse in actu virtuali et
 esse in actu et primum eminentibus ad pte.
 cetero aliquem esse. atq talis eminentialis
 pte. et perfectione qua fructu est in debent
 alibi. qd. /

Dico Certe 20. Omne q movet ita ut ad qd tenet
 aliter q qd et non movet, non movet
 et se 20 a se ipso, sed ab alio, atq se mobile
 et signati loquendo de motu physico. Et m. pte

q. n. y se jo a se ipso movet non dependet
ab alio in motu, dependeret a. si ad q. etiam
alterius q. fecerit. in vero p. r. supponendo q. mo.
bile motu physico sit divi sibile in plures partes
quo supposito demum casu, q. una pars
mobilis q. escat, tunc quoniam, utrum mobile
moveat sicut se totum, vel non. non p. r. se
totum ut p. r. q. a. ut supponi n. movet t. r.
sicut aliqua partem, et altera pars q. escat,
nihil a. p. r. moveri sicut se totum, nisi sicut eos
partes moveat. q. non movet sicut se totum.
q. ad q. etiam alterius partis q. fecit, et non mo.
vel sicut se totum. q. r. dependens ab alio
in suo motu.

Potest eadem causa q. vari
differendo q. eos motu, ut satis late p. r. d.
Rubez lib. 8. :/.

Alii vero jo multa sunt q. se ipsa moveant
ad

ad maiorem in tunc enim qualitates u. g.
 et nulla distincta causa potest aspernaturi a qua
 prueniat talis metus. qd. autem potest in stomacho
 & tunc hyemali mouet se ad maiorem calorem
 rem, ideoque tunc hyemali hinc cibos melius de-
 coquere et plura comedere solent. Putari
 et tunc aspernaturi hinc maiorem frigiditatem
 quia tunc hyemali. atque haec maior inter-
 tus caloris et frigiditatis non est ab aliis
 extrinsecis. qd. pruenit ab ipsis. et talis in-
 tentio est uery metus physici.

Rx. Calorem maiorem neutri uili et frigidi.
 Ictibus putrem dictis tunc esse fortiores
 & acutius, ut ut loquuntur phisici, per ante-
 peristalsim, qd. se: frigus est cum sensu clau-
 dit poris cutis, et in pedibus, nec calor in
 neutro uili existens egrediat ad extremas
 partes corporis, debinetque spiritus uitalis, & sunt
 calidissimi

culi dicitur mi ne q' organum dicitur et. amittit
sunt virtutem. Et idem de putredine frigi,
dicitur dicitur. S.

Quia dicitur. In hoc differunt in virtute a
non virtutibus, q' virtutibus moneant se ipsa, illa a.
a generante moneant. q' saltem in virtutibus
satis est q' dicitur. aut est ex dictis sub dicitur.
et dicitur dicitur q' phy: lex. 28. Vi aut. Officium virtutis
moveri a se, ex quo ullius virtutis q' si virtutibus
satis sunt movere virtutem et potentiam non in
virtute, q' non e' maior ratio unius q' alterius.

¶ In virtutibus enim sunt tota heterogenea
satis aliq'na partem integram tunc utiq' totum
compositum moneat, et talis partes sunt n. g.
cor, cerebrum aut medulla. unde ad artem
concedo aut dicitur q' dicitur. Contra hanc
sententiam dicitur. Illa pars q' movet alias partes
vel movet ab alia parte vel non. si ab alia, de
illa item dicitur q' dicitur, an ab alia moneat, et
fit

fit in infinita, si non mouet ab alia, tunc vel
 nullo modo mouetur q. tunc q. hinc ratur inuentis,
 vel certe mouetur a se ipso, quoniam tunc neutrum
 fieri potest. **¶** Illam partem iam q. mouet
 alias partes q. tunc mouet q. se, mouetur a generante,
 te, unde in inuentibus cor vel cerebrum, vel alia
 principalis pars mouet alias partes, tunc illa
 mouetur a generante. **DICES.** q. tunc illa pars
 mouet totum, tunc et mouet seipsum. **¶** adhuc
 uerum est idem mouere seipsum seipsum. **¶**
 distigta gregarius. per se, nego. q. acci dens, q. edo
 gynam. sicut nauis mouens nauem q.
 acci dens mouet ad motu nauis. **DICES** ite,
 in q. hinc cum Ruber. Hoc spe ex parte q. hinc
 Artem q. non inuentis mouentur a generante
 in hoc n. distinguunt a non inuentibus. **¶**
 Fratrum spe Artem negare inuentibus cum de,
 pseudoniam in mouet a generante ubi et supra
 agentes de eadem officenti in firmam my

Vbi

Vbi diximus qd proprietates entis natae fluant ab
extra illis et a generante. Nam proprietates
illae cum sint vera entia realia debent hinc
aliqua causam vere efficientem, et cum extra
non sit vera causa efficiens suam proprietatem
qae ab illa tunc natae resultant, ideo assequi,
cum qd ipsa causa efficiens ipse generans.
Et hoc soluet et illud arguit qd hinc propi-
etates de se ipsis rem recipi suam passionem.
Nam estia ad suas passiones se ipsas movent,
qo saltem in emanantibus proprietatibus idem erit
mouens et mobile. pte aut. estia n. qd dicit
passiones et illas recipit. qo e mouens et
mobile. Confirmat arguit de natura obno-
tuitate qd pte spiritualis se ipsas movent
ad obtinendas gratias illasq in se recipiunt.
qo idem erit mouens et mobile. R.
Ad arguit spem non qo d. p se pducere passio-
nes, sed quasi secundario et instructo,
Vnde

Vnde qto
ad pducere
hinc mou
semper rem
q se, sed ad
pducere su
uentia ad f
metu phyca
Ad Cas: B
realiter a se
n. in qtu
in partib f
qtu vero re
dicit seipm
ad recipien
dcthi qref
mens d
tuitate R.
ad elicienda
et nudam

Unde q̄to forma subiecto n̄q̄ in h̄ere generat
 ad p̄ductionem n̄filitatis hoc facit in n̄r̄o
 h̄ere mouente generantis ipsam. Quare
 semp̄ uerū erit, nihil moueri à seipso s̄o d̄
 p̄ se, sed ab alio. Deinde R̄. Essem, non
 p̄ducere suas passiones q̄ uerū aliquā effi-
 cientiā ut sup̄iudicium. et q̄lyt̄ negi q̄ uerū
 motu phyicū de quo t̄u nes h̄ic loquimur.
 Ad Caus̄: R̄. Ex quo ad n̄ctū, illū distingu
 realiter à se ut mouens et ut mouet. n̄ctū
 n̄. n̄ q̄tū mouet se ad p̄dam intellectiōem
 n̄ p̄bat seipsum et p̄m̄ intelligibilem, in
 q̄tū uerū recipit intellectiōem à se p̄ductā
 sicut seipsum nudum, s̄p̄ n̄. nihil facit
 ad recipiendam intellectiōem et q̄lyt̄
 dist̄i q̄ uerū n̄ctū realiter à se q̄ro ut mo-
 uens t̄o et ut mouit̄. Ad alterū de n̄o,
 mouente R̄. P̄p̄m̄ mouens uoluntatem
 ad elicendam suā op̄erem non s̄p̄ solum
 et nudam uoluntatem sed et̄ et̄ n̄ctū et
 n̄t

ge gravia movebunt à se ipsis. Adde quod
 cetera gravia que magis subsunt à gene,
 vultu eo citius moventur. ge non moventur à
 generante. aut pth in grandine et pluvia
 q̄ q̄to generantur in superiori parte aëris et
 postea descendunt in terram, quo magis ap,
 q̄ p̄m̄q̄ uant terra eo fortius moventur. ge
 autem veniunt quædam p̄ti. quo magis u. aliqd ab
 aëre distat, eo minus p̄t ab illo moveri. Tandem
 nulla r̄o videtur quare gravia debeant mo-
 veri à generante. si u. illi op̄et r̄o, mixta
 illa, q̄a ad gravitatem seip̄ nat̄u movent
 deorsum. ge q̄ dicit gravitatem, debet et
 dare motu deorsum. hanc u. r̄o nihil quon-
 sit. ge. m. p̄t. p̄t. m. nam cum calefactio
 sequat nat̄u ignem, et calefactio debet h̄i,
 huius ignis genit̄o, sed ignis generant̄i. hoc
 a. upe factum igitur copia docet. ge.

R. Negto utrumq̄ aut. ad p̄b̄nem dices

gen.

generatio q̄dem ab ip̄to actu non est sicut
substantia, est t̄m sicut virtutem relicta
in genita, ex quo et pot̄ ad alterū. Generans
n̄. nunquā distat a genito sicut virtutem.
esto q̄ distat sicut substantiam, imo et non aut,
ph̄y sit in re n̄. Ad 3m B. Cen: aut
et nego ḡsynam. Ad pb: dices illud non est
de materia inchoata, non nati, q̄a corp̄ grave
quo magis app̄pinquat centro terra, eo e
aph̄y ad recipiendā motū cū generantib̄,
vel fort̄y pot̄ illa virtute cōcreta sibi ubi, et
ex hec fit q̄ corp̄ grave generatio s̄yng,
quo proxim̄y accedit centrū, eo fort̄y mo,
neq̄. s̄yng e de materia inchoata ut pot̄ in
sagitta p̄icta s̄yngum. Ad ultimū B.
d̄gite aut. ad pb̄tem negat̄ n̄. Illa n̄. e
optima r̄o. ad huius impugnat̄ B. H. ḡg.
d̄p̄ant̄ e. quia caliditas vel p̄duct̄ alte,
n̄y caloris non seq̄t̄ r̄m̄ ignem & modū
d̄p̄ant̄

d̄p̄ant̄ de
complete h̄
nichidur n̄
Cicci
igne redue
idem pot̄ mo
illa redue
B. Illam
generant̄.
sicuti ap̄
cum s̄yng
partib̄ s̄yng
q̄a frigidit̄
sicuti gener
illa a gener

difficilis delicta in instanti generatio, ad hoc ut
complete habeat rationem effectus respectu generantis.
videatur haec de re Burley.

Quia vis ultimo. Aqua calida ablata
igne reducitur se ipsa ad pristinum frigus
idem potest movere seipsum. quoniam potest per se.
illa red uctio a nullo alio fieri potest.

Ad illam reductionem provenire potest a
generante. et dicitur et insinuat a forma
fuit aqua. non a corpore frigido circa
circumstante ut nulli Burley, aut aliis
partibus frigoris in aqua relicta. cuius ratio.
quod frigiditas est effectus aquae delicta. in in-
stanti generatio, unde non nisi in quantum ad
illa a generante reducatur.

Dub:

Conclusio
Dubium Secundum.
Vtrum et quomodo mouens
debeat esse coniunctum cum
mobili uel passo. Vel ut aliter
proponunt. Vtrum aliquid
possit agere in distans?

Nota huius esse sermonem de eadem mouente
physice & aliquid uel uerum influentem non uero de
eadem mouente metaphysice, de illa uero rãam factis
estab q non debeat esse coniunctum cum re q
mouet ut refertur hinc comit: & hoc fit.

Conclusio Prima.
Agens physicum et reale non potest producere effectum nisi
gratiam passo illius continendo. Vel gratiam
suppositi, uel uirtutis. Itaq; nullum mouens
uel agens potest agere in distans.

Hoc

Haec tunc antequam dicitur Notum 20. lib: 20. 7. h:
 quod simpliciter potest aliquid immediate agere.
 immediate scilicet: suppositi, et immediate virtutis.

Notum 20. agere nichilominus nil esse aliud quam agere
 et in aliquid quod dicitur non agendo nisi per se
 vel medium, ita ut res circa quam agit se vere
 distet ab illo, tamen per se suppositum, quia virtus,
 rem.

Notum 30. Agentia spe in duplici gratia. quae,
 dam agunt et virtutem a se distera ut sol
 et alia corpora caeli raji: hominum inferorum. Alia
 vero agunt et virtutem intra se continent
 et manentem, et modo agentis continentur. Et
 et Angelis.

Deo Causa 20. ex arte dicente hic. Agens et
 passivum debere spe simul quod dicitur. Et ad
 minus de simultate virtutis verificari debet.
 idem et dicitur in Th. c. 2. hic. Deo Causa 20.

Disjunctio et tunc agentia. Inprimis de agere,
 virtutibus manentibus restat et quod debent esse
 praesentia

Quibus q̄to procedunt et̄ et̄ quā n̄ta ip̄i n̄aso.
Si n̄er sit agens transiens tunc cum agat &
virtutem à se diffusa saltim s̄it sp̄us & cum
virtutem ut p̄t̄ in generat̄ n̄ata, ubi agens vel
generans ē sp̄us & virtutem seminalem.

Idem ē r̄ole nutritione, augmentat̄, alterat̄.
nam q̄ nutrit & quingit̄ fili cit̄, ex cuius
gr̄itudine nutrit̄ et̄ auget̄ virtutisq̄ nutrit̄ia
& ip̄i n̄ta n̄e sp̄us. Item mult̄ aliter ad diu
nisi sit illi gr̄itudine saltim & aliqua virtutem,
p̄t̄ h̄c et̄ in motu locali & in inuicib̄ly sit à
sp̄is p̄p̄is actus in non inuicib̄ly à gene,
rante & virtutem à se relict̄a. ~ ~

Pl̄r̄ Caste 3̄. Non p̄p̄is: aliquid agere n̄t̄. Nam,
nisi p̄p̄is & mediu vel & p̄p̄is agat.
virtutis agentis corp̄is nam ē p̄p̄is, sed
corp̄is. q̄ n̄t̄ q̄p̄e in actus nisi fuerit p̄p̄is
in medio. q̄p̄is p̄t̄, mult̄ accidens cor̄,
genm

genm p̄t̄
uade & n̄t̄
aliquid f̄ue
ente totu
quā partu
p̄p̄is califa
Conc
Agentia q̄
manutem
debet q̄p̄e
& talis a
Pl̄r̄ de Deu
aliquid mediu
p̄p̄is n̄t̄
p̄t̄ q̄p̄is. a
n̄t̄ q̄ t̄n̄
c̄p̄is n̄t̄
p̄t̄ n̄t̄

per se pot. transire de uno ad alterum nisi transper-
 undo q. mediu, ut de se pot. alias dicitur ac 2
 videtur sine sibi. Idem pot. de calore caliditate
 ante totu aërem. tunc n. non caliditate ultra
 una partem aëris à se longè distantem, nisi
 prius caliditate iam partem et q. sibi alias.

Conclusio Secunda.

Agentia q. agunt per virtutem intra se
 manentem et tunc virtualiter transierunt
 debent esse conuincta proprio sibi supposito;
 et talia agentia sunt deus, et Angeli.
 Aliter de deo. Qui dicitur à theod. q. ut ois
 alij mediate q. sibi tam sibi virtutem q. n.
 supposito q. opus in ois rebus. s. non
 potest deus operari nisi giungat cum ois.
 pot. propria. alius theologi nihil plane q. sibi,
 vent q. tu et St. Paulo repugnat q. Athenis
 confitetur videri splendore deum ope ois rebus
 sibi virtutem n. sibi me, ad suum opus sui.

circa

curia creaturas dei. Si cetero in ipso in unum
mouemur a Juny. De Angelis p[er] cetero.

Quia agens debet saltem aliquo modo
gigni p[er] se vel p[er] virtutem vel p[er] se,
p[er] se. cum q[ui]s Angelus non habeat virtutem
a se transferentem, siq[ue] q[ui] debeant a se p[er] se
p[er] se p[ro]p[ri]e.

R[ati]o v[er]o licet videantur t[ame]n quicquid nostrum
causam quo ad ceterum emittit n[on] est et sup[er]
natura in p[ro]p[ri]e videt[ur] q[ui] agens p[er] se cal[or] aliq[ui]s
est et q[ui] non gignat p[er] se vel virtute, vel
p[ro]p[ri]e.

Obiecta h[ab]ent. Agens nate fortis agit in
distans qu[ia] in p[ro]p[ri]e. q[ui] non e[st] necesse
ut agat p[er] se. et p[ro]p[ri]e non debet gigni,
q[ui] p[er] se. aut p[er] se. Ignis n[on] p[er] se calefacit a se
distans p[ro]p[ri]e, qu[ia] a[er]em h[ab]et p[ro]p[ri]e
q[ui]s, n[on] p[ro]p[ri]e flammescit p[er] se, non a[er]em;

est

fil et m
fili p[ro]p[ri]e
p[er] se p[ro]p[ri]e
agens, tunc
remota. Et
agens ad
mediu[m] - C
se natura
et n[on] gignit
causam n[on]
si n[on] gignit
agit, ita
in distans, et
non minus p[er]
facto sunt
p[er] se. n[on]
p[ro]p[ri]e p[er] se

Sol & marecum calorem p̄ducit in panete
 fite operito quā in aere p̄m̄go-
 rā ḡp̄ra p̄to, si n̄ agens & n̄d̄m̄ debent
 agere, tunc fortis ageret in p̄m̄p̄m̄, quā
 remota. Ex quo et p̄t̄ rā ḡp̄ra. rā ḡm̄chis
 agens ad p̄p̄m̄. J̄p̄t̄ n̄d̄m̄ actonem &
 mediū. Confirmat auct̄m̄ J̄o. Sequunt̄
 ex nostra Dabm̄a q̄libet agens p̄p̄e age,
 re n̄ quā uny. v̄st̄m̄. n̄ J̄. ignem h̄c
 ex̄st̄m̄ p̄p̄e calidus p̄t̄m̄ Rema
 camera n̄dem. h̄c a. 10. fact̄m̄. J̄o. p̄t̄ J̄p̄.
 si n̄ ignis r̄m̄ in h̄m̄c mediā partem aires
 agit, ita n̄d̄m̄ rā p̄m̄ it̄m̄ n̄ alia, d̄illa it̄m̄
 in d̄m̄, & si uny. ad p̄t̄m̄ uny. non sit m̄.
 n̄d̄m̄ uny. quā alit̄m̄. Conf̄. J̄o. De
 fact̄o sunt multae act̄m̄s nich̄ J̄m̄s. J̄o
 p̄t̄m̄ aires. magnes trahit ferrū nich̄
 ex̄p̄m̄ & mediū. J̄m̄ mult̄m̄ in J̄m̄,
 n̄d̄m̄

navis solent pueros, et basiliscus interfici ut homines,
sola visus, et remora piscis detinet totam aliquam navem,
haec a. cia sunt abiq; aliquo intermedio zc.

R. Q. ans. q. accidens con: p se. nego.
ad pb. dices q supra plz catasi ab uno fiamel,
cat d non aev. haec spe ideo q supra magis
e disposita et idem tr de paneta. Ad sam
Caus: R. N. seq. q. pt spe calor alijs tam
remisq; et imperfectis ut amphij non pnt agere
q. calor sp. impunit passio pto minorem
qua habeat in se. et illud rursus minorem
alleri et sic de relijs. Unde non miru q
handem deficiat. Ad sam Caus: R. N. ans.
ad pb. de magnete dices illu diffundere
aliqua virtutem q aereu. ad id de fof,
a. nae puerem dices illam pvenire ab ali.
qua qualitate venenata existente in oculis
marchem q postea q aereu diffundit illu q
infiat

infiat
vif illa fof
q hnt ca
babilis d
q virtute

FINIS I

in fructu uirg. ad certam distam unde postea
 ondy illa fasciatio mra in pueris uel infantibus
 q. hnt carnem tenuissima. Idem dr de
 balilico d. Remora q. si. p. ducant istos effy
 q. uirtutem diffusa q. aereu uel p. aqua.

LIBER
 OCTAVUS
 DE PNEUMATIBUS
 PNEUMATICO
 FINIS LIBRI SEPTIMI PNEUM.